

LAIKAS/CZAS: Podręcznik historii dla klasy 9, CZĘŚĆ I

Ignas Kapleris, Antanas Meištas, Karolis Mickevičius, Anželika Laužikienė, Robertas Ramanauskas, Živilė Tamkutonytė-Mikailienė (leidykla *Briedis*, 2023).

Vertė į lenkų kalbą Nina Sienkiewicz

VERTINIMAS

Istorijos vadovėlis yra parengtas atsižvelgiant į 2022 m. patvirtintą istorijos bendrąją programą, kuria reglamentuojamas istorijos dalyko turinys, ugdymo tikslas ir uždaviniai, taip pat ugdomos kompetencijos. Kadangi patvirtintoje programoje 9 (I gimnazijos) klasėje Naujųjų laikų istorijos turinys nepatyrė didelių pokyčių, todėl naujai parengtame vadovėlyje laikomasi ankstesnių metų leidyklos *Briedis* istorijos vadovėlių sudarymo praktikos: tekstas nėra sudėtingas, pateikta daug įvairių rūšių šaltinių ir daug užduočių bei klausimų. Visa tai atveria plačias galimybes mokytojams pasirinkti tinkamiausias mokymo, o mokiniams – mokymosi veiklas. Kita vertus, vadovėlis yra papildytas naujais elementais, kuriuos lemia dabarties ugdymo ypatumai ir nustatyti reikalavimai vadovėliams. Dalis istorijos terminų ar įvykių pavadinimų adaptuoti (pvz., tema „1863-1864 metų sukilimas“ įvardyta „Powstanie Styczniowe (1863-1864 r.)“.

Mano požiūriu vadovėlis atitinka Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašo antrame skyriuje keliamus reikalavimus (patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. liepos 24 d. įsakymu).

Atskirai norėčiau paminėti keletą vadovėlio naujovių, lyginant su ankstesne jų rengimo praktika.

- 1) Vadovėlyje yra pateiktos 42 temos (medžiaga pamokoms pagal programą) ir 8 temos, kurios skirtos 30 proc. mokytojo nuožiūra pasirenkamų pamokų.
- 2) Kiekvienai pamokai skirtos užduotys suskirstytos į tris lygius (nuo patenkinamo iki aukštesniojo lygio), taip pat jos skirtos darbui poromis ir grupėmis.
- 3) Vadovėlyje sistemingai siūloma skirti užduotis, skatinančias mokinius susirasti ir tyrinėti įvairius istorijos išteklius (bibliotekose, muziejuose, internete).
- 4) Pateiktos sudarytos atmintinės, kurios pasitarnauja mokant(is) nagrinėti įvairius istorijos šaltinius ir tuo būdu plėtojant(is) įvairaus pobūdžio gebėjimus („Istorija aktyviai“).
- 5) Kadangi naudojama santykinai daug to laikotarpio meno kūrinių, todėl yra dažnai paaiškinta, kas tame kūrinyje yra pavaizduoti (iškilios asmenybės, simboliai ir kt.).
- 6) Pateikta kiekvieno skyriaus santrauka, kuri turi pasitarnauti susisteminant skyriaus medžiagą. Taip pat pateikta mokiniams savo žinių ir gebėjimų įsivertinimo sistema („Žinau, moku, galiu“).
- 7) Kiekviena tema (pamoka) pradedama trumpu įvadu ir klausimais, kuriais siekiama sudominti mokinius šia tematika.

Pastangos įnešti naujovių kai kuriais atvejais gali būti vertinamos ne vienareikšmiai. Tuo būdu siekis laikytis aiškios sistemos arba panašaus turinio veiklų (pvz., skiriant užduotį surasti savarankiškai medžiagos internete arba bibliotekoje ir parengti pranešimą klasės draugams) gali būti traktuojamos kaip per dažnai pateikiamos arba per mažai motyvuojančios mokinius. Gali būti, jog kiekvienos temos glaustame įvade, skyriaus santraukoje ar įsivertinimo dalyje galima sutelkti dėmesį ir į kitus akcentus. Neabejotinai sudėtinga yra numatyti kiekvienos užduoties sudėtingumo lygį. Visa tai lemia daugelis veiksnių ir asmenine patirtimi grįstas požiūris.

Apibendrinant išsakytus pastebėjimus noriu pažymėti, kad vadovėlis atitinka keliamus reikalavimus.

Prof. dr. Benediktas Šetkus

2023 m. rugsėjo 20 d.